

IO2: Context specifiek kwalificatieschema voor de competentie Cultureel Bewustzijn en Expressie, gekoppeld aan de "Active Citizenship" ladder

Leider Partner: DIMITRA

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. The EMKIT2 project reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Introductie

Over EMKIT2

De Europese immigrantencrisis heft een direct effect op het percentage immigranten dat doorstroomt naar werk. Op het gebied van arbeidsparticipatie is de kloof tussen EU burgers en immigranten vanaf 2014 alleen maar gegroeid (Eurostat–Migrant Integration Statistics-Employment). In de laatste 8 jaar is in de 28 EU landen het percentage actieven (mensen die actief zijn middels werk of opleiding) afkomstig uit niet-EU landen systematisch lager als dat van mensen uit EU-landen. Sinds 2009, is deze kloof aanzienlijk gegroeid. Ook is het werkloosheidspercentage aanzienlijk hoger voor vrouwen met een migratieachtergrond en een lage opleiding (zie Eurostat). Cultuur, sociale barrières, lag vaardigheidsniveau en gebrek aan media geletterdheid ontmoedigen deze vrouwen om actief naar werk te zoeken. Hierdoor neemt de druk op de cohesie van de samenleving en op de welvaartstaat in alle EU landen toe.

EMKIT2 wil de eigen kracht en zelfredzaamheid (empowerment) van laagopgeleide migrantenvrouwen vergroten. Daartoe worden 42 workshops ontwikkeld die trainers en coaches kunnen gebruiken om deze doelgroep te ondersteunen om een actief burger te worden. Deze workshops richten zich op Sociale en Civiele competenties, op de Cultuur en Expressie en op Media geletterdheid.

Het project bouwt voort op het succesvol afgesloten project EMKIT. Dit project has als doel online instrumenten aan te reiken om laag opgeleide vrouwen te helpen ontwikkelen tot Actief Burgerschap. In EMKIT werd daartoe gewerkt met de zogenaamde Actieve Burgerschladder Deze schaal is een weerslag van de stappen die mensen in het algemeen doorlopen om vanuit een geïsoleerde positie (fase 1 van deze schaal) zich te ontwikkelen tot een actieve burger. Deze stappen zijn:

- Geïsoleerd
- Naar buiten treden
- Meedoen
- Vrijwilligerswerk
- Werken naar kwalificaties
- Actief Burgerschap

De uiteindelijke toolkit van EMKIT omvat 35 digitale tools (35 activiteiten/korte workshops). Afhankelijk van de positie die de vrouwen innemen op de ladder kunnen hiermee nieuwe activiteiten uitgezet worden.

EMKIT2 wil:

1. Drie kwalificatieschema's ontwikkelen, namelijk voor de Sociale en Burgerschapscompetentie, voor Cultureel bewustzijn en expressie, en voor de Digitale (en Media) competentie. Deze schema's worden specifiek geschreven voor deze doelgroep en hun context (migrantenvrouwen die actief burger dienen te worden).
2. Voor de leeropbrengsten van elk kwalificatieschema worden verrijkingsactiviteiten gemaakt . Hierbij wordt rekening gehouden met niveaoverschillen. De activiteiten worden beschreven in de vorm van workshops (42 in totaal voor de 3 competenties samen).
3. Ontwikkelen van 42 digitale instrumenten voor trainers voor alle drie de competenties ter ondersteuning van deze workshops. Deze worden gecombineerd met het al ontwikkelde online materiaal van EMKIT.
4. Ontwikkelen en introduceren van een digital assessment instrument om het beginniveau van de doelgroep vast te kunnen leggen, en om de effecten van de training vast te kunnen stellen. Hebben de gevolgde workshops het beoogde effect gehad, namelijk het bereiken van een hogere sport op de Actieve Burgerschapsladder?

De primaire doelgroep zijn trainers en mentoren die werken met migrantenvrouwen (denk aan trainers/mentors binnen het volwassenenonderwijs die werken met lokale, regionale of EU-middelen maar ook vrijwilligers die vanuit een bepaald verband of NGO zich inzetten voor deze doelgroep. Zij kunnen voordeel hebben van een meer complete EMKIT tool die helpt bij het ontwikkelen van de drie genoemde sleutelcompetenties

Over de Kwalificatieschema's

In EMKIT2 ontwikkelt het partnerschap drie kwalificatieschema's. Elk van deze drie schema's beschrijft de ontwikkeling van een sleutelcompetentie die belangrijk is om Actief Burger te kunnen worden. Het gaat om: a) Sociale en Civiele Competentie, b) Cultureel Bewustzijn en Expressie, en c) Media Geletterdheid.

De kwalificatieschema's zijn geschreven volgens de criteria en richtlijnen van het zogenaamde Europese Reference Framework (ERF) en worden uitgedrukt in leeropbrengsten. In het voorwerk is onderzoek gedaan naar wat de leeropbrengsten precies dienen te zijn voor deze doelgroep.

Voor elke competentie zijn eerst werkgebieden benoemd (dimensies van de competentie). Deze werden vervolgens ter validatie voorgelegd aan experts. Daarna werd voor elke dimensie de leeropbrengsten benoemd uitgedrukt in Kennis, Vaardigheden, of Competentie die nodig zijn om een vervolgstap op de ladder te kunnen maken. Ook deze zijn weer door experts besproken en gevalideerd.

De kwalificatieschema's bieden ondersteuning aan trainers en mentoren bij het bepalen van welke leeropbrengsten voor een bepaalde ontwikkeling nodig zijn voor de doelgroep.

Tot slot vormen de schema's ook de basis voor het ontwikkelen van de workshops om de eigen kracht en zelfredzaamheid van migrantenvrouwen te kunnen vergroten.

WE1: Inleiding op Cultureel Bewustzijn en Expressie

De competentie cultureel bewustzijn en expressie heeft betrekking op het begrijpen en respecteren van de wijze waarop ideeën en meningen tot uitdrukking worden gebracht en gecommuniceerd in verschillende culturen, in kunst en in andere wijzen van expressie. De competentie gaat over het vermogen om eigen ideeën te kunnen uitdrukken, en om een plaats en rol te vinden in de samenleving op uiteenlopende wijzen en in verschillende contexten.

- De competentie vereist kennis van lokale, regionale, nationale, Europese culturen en expressies en die van andere culturen van de wereld. Niet alleen van de taal, de erfenis en de tradities en van de culturele producten, maar ook van de wijze waarop deze expressies invloed hebben op elkaar en op de ideeën van individuen. Het omvat begrip omtrent de verschillende wijze van communiceren van ideeën tussen schepper, deelnemer en publiek zowel in de geschreven, de gedrukte en de digitale media als in theater, film, dans, spel, kunst en design, muziek, rituelen, de architectuur en in de verschillende mengvormen.
- Bijhorende vaardigheden gaan over het vermogen om beelden en abstracte gedachten, ervaringen en emoties uit te kunnen drukken, te kunnen interpreteren en empathie ervoor op te kunnen brengen. Niet alleen in kunst maar in alle culturele media en uitdrukkingswijzen. Het gaat ook om het vermogen om mogelijkheden te onderkennen en te creëren rond de toegevoegde waarde ervan, niet alleen persoonlijk, maar als samenleving en bijvoorbeeld commercieel. Tot slot gaat het ook om de mogelijkheid om zelf als individu of met anderen samen een creatief proces te doorlopen.
- Het is belangrijk om een open en positieve houding en respect te hebben voor diversiteit en culturele expressie, samen met een ethische en verantwoorde houding ten aanzien van intellectueel en cultureel eigendom. Zo een positieve houding dient ook nieuwsgierigheid te omvatten naar de wereld om ons heen, evenals het open staan voor nieuwe mogelijkheden en de bereidheid om deel te nemen aan culturele expressie.

Cultureel bewustzijn en expressie vormt een essentiële competentie van het vrije en democratische Europa. Een gedegen en goed gestructureerd kader voor de ontwikkeling van deze competentie is van groot belang voor onze open en democratische samenleving.

Deze werkeenheden gaan dieper in op de volgende drie gebieden:

- Definitie van cultuur
- Elementen van cultuur
- Wat is cultureel bewustzijn en expressie

WE1: Inleiding op Cultureel bewustzijn en expressie

Leeropbrengst	K S C	AC fase
1.1 Definitie van Cultuur		
1.1.1 Wat is cultuur	K	2
1.1.2 Leg het begrip cultuur uit aan anderen	K	2
1.1.3 Uitdrukken van gedachten over cultuur	V	2
1.2 Elementen van een Cultuur		
1.2.1 Verschillende aspecten van cultuur noemen	K	2
1.2.2 Voorbeelden geven van verschillende soorten geloof, waarden, gewoontes en ethiek	V	2
1.3 Wat is cultureel bewustzijn en expressie?		
1.3.1 Beschrijf Cultureel Bewustzijn	K	2
1.3.2 Beschrijf Culturele Expressie	K	2
1.3.3 Verwijzen naar verschillende levensaspecten die beïnvloed worden door cultureel bewustzijn en expressie	V	3
1.3.4 In staat aan te geven hoe cultureel bewustzijn en expressie invloed kan hebben op onderdelen van jouw leven en dat van je familie of vrienden	C	3

WE2: Culturele diversiteit (attitudes en percepties)

Culturele diversiteit, of multiculturalisme, wordt gevormd door samenwerkende groepen met verschillende achtergronden en uit verschillende culturen.

Diversiteit verwijst naar de kenmerken die mensen toeschrijven om aan te kunnen geven dat zij verschillen "van anderen". Deze kenmerken omvatten demografische factoren (ras, geslacht en leeftijd) en waarden en culturele normen.

Rond de eeuwwenteling is het begrip Culturele diversiteit naar voren gekomen als term waar zorgen over ontstaan. De herhuisvesting van mensen in verschillende regio's als gevolg van migratie, leidt tot een hoge diversiteit binnen bestaande gemeenschappen. En daarmee tot het naast elkaar gaan bestaan van een grote verscheidenheid van verschillend gedrag, tradities en gewoontes.

UNESCO heeft in 2001 de "Universal Declaration on Cultural Diversity" aangenomen, een legaal instrument culturele diversiteit erkent als "gemeenschappelijk erfgoed van de mensheid". UNESCO vindt het daarom belangrijk om dit concept te beschermen omdat het direct invloed heeft op menselijke waardigheid. De tabel laat zien dat diversiteit veel aspecten kent. De verschillende aspecten interacteren en beïnvloeden elkaar en bouwen zo mee aan de persoonlijke identiteit.

De verschillende gemeenschappen die over in de loop der geschiedenis over de hele wereld zijn ontstaan verschillen sterk van elkaar, en die verschillen bestaan nog tot op de dag van vandaag. De meest opvallende verschillen zijn taal, kleding en tradities. Maar er zijn ook verschillen in de wijze waarop gemeenschappen zich organiseren, omtrent moraliteit, geloof en de wijze waarop men omgaat met de omgeving.

Deze werkeenheden gaan dieper in op de volgende vier gebieden:

- Begrip van cultuur en van verschillen en overeenkomsten tussen culturen
- Culturele diversiteit en gender
- Culturele Intelligentie
- Kunst en cultuur

WA2: (Cultural Diversity) Attitudes and Perceptions

Leeropbrengst	K S C	AC fase
2.1 Begrip van cultuur en van verschillen en overeenkomsten tussen culturen		
2.1.1 Benoemen van de verschillende dimensies van cultuur	K	3
2.1.2 Verschillende dimensies van cultuur in je eigen omgeving herkennen	V	3
2.1.3 Opnoemen van verschillende eetgewoontes, religies, gewoontes in verschillende culturen	K	3
2.1.4 Anderen verschillende eetgewoontes, religies en gewoontes van verschillende culturen uitleggen	V	3
2.1.5 Gesprek voeren en leiden over culturele verschillen en overeenkomsten	C	4
2.2 Culturele Diversiteit en Gender		
2.2.1 Omschrijf culturele verschillen over familie en gender	K	3
2.2.2 Geef voorbeelden van verschillen in genderrollen in verschillende culturen	V	3
2.2.3 Herkennen van genderstereotyperingen in alledaagse situaties	V	4
2.2.4 Tegengaan van genderstereotyperingen	C	4
2.3 Culturele Intelligentie		
2.3.1 Uitleggen van Culturele Intelligentie is	K	4
2.3.2 Vaststellen van Culturele Intelligentie	V	4
2.3.3 Voorbeelden van Culturele Intelligentie kunnen geven	V	4
2.3.4 Blijven ontwikkelen van je Culturele Intelligentie en leren van anderen	C	4
2.4 Kunst en cultuur		
2.4.1 Voorbeelden geven van hoe cultuur kunst heeft beïnvloed	K	4
2.4.2 Analyseren hoe mensen van verschillende culturen bepaalde kunst beleven	V	4
2.4.3 Jezelf kunstzinning uiten	C	5

WE3: Cultuur van het gastland versus het thuisland

Het onderhouden of zelfs verspreiden van de nationale cultuur elders is een vraagstuk dat verder reikt dan het vraagstuk omtrent immigratie en integratie. Elke immigrant is een vertegenwoordiger van de cultuur van herkomst in het gastland door de wijze waarop men zich gedraagt en cultuur consumeert.

Het land van herkomst probeert vaak verbinding te houden met haar emigranten langs verschillende kanalen waaronder die van de landscultuur. Zelfs als men bewust is van het feit dat emigranten zich zullen ontwikkelen in een ander land met een andere cultuur, dan nog geldt heel vaak dat binding houden met de eigen cultuur van groot belang is, en zij een soort erfenis vormt die gedeeld wordt met de mensen uit het land van herkomst.

Het immigratieproces leidt tot verandering in de persoonlijke levens van betrokkenen, en het is duidelijk dat in de meeste gevallen immigranten het culturele kapitaal dat zij (naast andere zaken) bij zich dragen op enigerlei wijze willen behouden. Dat heeft gevolgen voor en invloed op het integratieproces op veel verschillende manieren.

Culturele verschillen gaan over het geïncorporeerde en onderhouden systeem van sociaal verworven waarden, overtuigingen en gedragsregels die van invloed zijn op gedrag waarmee de ene sociale groep zich van de andere onderscheidt. Culturele verschillen leiden tot verschillen in gedrag en persoonlijkheid zoals in lichaamstaal, denken, communiceren, manieren, normen etc. zijn vaak oorzaak voor miscommunicatie, veroorzaken extra barrières of conflict. Deze culturele barrières dienen overwonnen te worden in tegenwoordig is er meer en meer aandacht voor beleid op dit terrein.

Deze werkeenheid gaat dieper in op de volgende drie gebieden:

- Cultuur van het gastland begrijpen
- Cultuur van het gastland in het dagelijks leven
- Acculturatie

WA3: Home versus host country culture

Leeropbrengst	K S C	AC fase
3.1 Cultuur van het gastland begrijpen		
3.1.1 Beschrijf de overeenkomsten in cultuur van het gastland en die van het land van herkomst	K	4
3.1.2 Beschrijf de verschillen in cultuur van het gastland en die van het land van herkomst	K	4
3.1.3 Geef voorbeelden van de overeenkomsten en verschillen tussen de cultuur van het gastland en die van het land van herkomst	V	4
3.1.4 Vergelijk de tradities tussen de twee landen en geef aan waar je aan deel zou kunnen nemen	V	4
3.2 Cultuur van het gastland in het dagelijkse leven		
3.2.1 De eetgewoontes van het gastland en die van het thuisland uit kunnen leggen	K	4
3.2.2 Verzamel eetgewoontes van het gastland die je leven aangenamer kunnen maken	V	4
3.2.3 Aan kunnen geven wat de meest voorkomende vervoersmogelijkheden zijn in het gastland	K	4
3.2.4 Uitzoeken waar je de dagelijkse benodigdheden kunt kopen voor jou en je gezin	V	4
3.2.5 Organiseren van je dagelijkse leven in het gastland op een wijze die beter past bij de beschikbare mogelijkheden	C	4
3.3 Acculturatie		
3.3.1 Definieer Acculturatie	K	5
3.3.2 Vaststellen van het niveau van acculturatie in het gastland	V	5
3.3.3 In staat zijn om deel te nemen aan de cultuur van het gastland en om deze te respecteren zonder de eigen culturele identiteit	C	5

WE4: Cross-culturele communicatie

Cross-culturele communicatie is een discipline die de communicatie onderzoekt tussen verschillende culturen en groepen, en hoe cultuur deze communicatie beïnvloedt. Zij beschrijft het brede pallet aan communicatieprocessen en de problemen die ontstaan binnen organisaties of in de sociale context wanneer individuen met elkaar gaan interacteren die een verschillende religieuze, sociale, etnische of educatieve achtergrond hebben. Zij probeert te begrijpen hoe mensen uit verschillende landen en/of met een verschillende culturele achtergrond communiceren en hoe zij de wereld zien.

Cross-culturele communicatie kan ook verwijzen naar de pogingen die men onderneemt om door middel van taal, gebaren en lichaamstaal tot een uitwisseling of onderhandeling te komen rond culturele verschillen. Dan gaat het over de wijze waarop mensen met een verschillende culturele achtergrond met elkaar communiceren.

Niet alleen vanuit de integratiegedachte is er een behoefte om te begrijpen hoe men moet communiceren in een cultuur die niet de eigen is. Door globalisering worden landen meer afhankelijk van elkaar, en begrijpen mensen steeds beter hoe moeilijk het is om te leven in een cultuur die niet de eigen is. De culturele barrières slechten door middel van communicatie is lastig. Verschillen in gewoontes, gedrag en in waarden kunnen tot problemen leiden die alleen maar opgelost worden door middel van cross-culturele communicatie en interactie. Mensen met een verschillende achtergrond hebben in de regel meer tijd nodig om aan elkaar gewend te raken, openlijk met elkaar te spreken, om ideeën uit te wisselen en met elkaar te delen, dan mensen met eenzelfde achtergrond.

Deze werkeenheid gaat dieper in op de volgende twee gebieden:

- Soorten culturele barrières en hoe daar mee om te gaan
- Conflicten oplossen bij interculturele communicatie

WE4: Cross culturele communicatie

Leeropbrengst	K S C	AC fase
4.1 Soorten culturele barrières en hoe daar mee om te gaan		
4.1.1 Verschillen in communicatie kunnen begrijpen die een gevolg zijn van cultuur	K	5
4.1.2 Gepaste gebaren gebruiken	V	5
4.1.3 Gepaste afstand gebruiken	V	5
4.1.4 Begrijpen van eigen vooroordelen	V	5
4.1.5 Effectief communiceren in een multiculturele omgeving	C	5
4.2 Conflicten oplossen bij interculturele communicatie		
4.2.1 Verschillende vormen van conflict	K	5
4.2. Technieken om conflicten op te lossen	V	5
4.2.3 Een groep leiden om op creative wijze een conflict op te lossen en daarvan de voordelen laten zien	C	6

WE5: Cultuur op het werk en in het onderwijs

Culturen bestaan op verschillende niveaus. Binnen organisaties kunnen cultuurverschillen gevonden worden tussen verschillende onderdelen van een productieproces en zelfs tussen verschillende teams. Op een hoger niveau kunnen er (op onderdelen) bepaalde cultuurverschillen bestaan tussen het nationale en het regionale niveau. Onderzoek heeft laten zien hoe cultuur op een systematische wijze tussen landen verschilt.

Cultuur kan op verschillende wijze haar invloed hebben op een werkplek. Een positief effect van diversiteit is het hebben van verschillende leerstijlen, verschillende wijzen om een probleem op te lossen, verschil in visies op mogelijke oplossingen, en meer (verschillende) ideeën. Een negatief effect van culturele diversiteit kan zijn miscommunicatie, extra barrières onderling, en aanpassingsgedrag dat niet functioneel is. **Cultureel** divers personeel heeft verschillende meningen, gedachten, overtuigingen, normen, gewoontes, waarden gebruiken en tradities.

Onderwijs en ontwikkeling is een proces dat een leven lang plaatsvindt waarbij mensen nieuwe gedachtegangen en handelingen leren. De culturele erfenis van een land wordt mede verspreid door het onderwijssysteem (basisschool, voortgezet onderwijs, beroeps- en hoger onderwijs). Door het proces van acculturalisatie worden studenten binnen het onderwijssysteem geïntroduceerd in de cultuur van het gastland. Om dat goed te kunnen doen zullen immigranten zich echter ook de specifieke culturele waarden en verwachtingen van het onderwijssysteem zelf eigen moeten maken, om zo binnen het onderwijssysteem goed te kunnen functioneren en goed te kunnen leren.

Deze werkeenheid gaat dieper in op de volgende twee gebieden:

- Cultuur in het onderwijs
- Cultuur op het werk

WE5: Cultuur op het werk en in het onderwijs

Leeropbrengst	K S C	AC fase
5.1 Cultuur in het onderwijs		
5.1.1 Breng de overeenkomsten en verschillen in kaart tussen het onderwijssysteem van je eigen land en dat van het gastland	K	5
5.1.2 In staat zijn om de studieverwachtingen te begrijpen	V	5
5.1.3 Ontwikkel een studieplan dat tegemoet komt aan je eigen studieverwachtingen /doelstellingen	V	5
5.1.4 Ga na hoe je verwachtingen ten aanzien van een opleiding beïnvloed worden door je culturele achtergrond	V	5
5.1.5 Leg het onderwijssysteem van het gastland uit	K	5
5.2 Cultuur op het werk		
5.2.1 Beschrijf de manieren waarop een persoon actief kan zijn	K	5
5.2.2 Geef voorbeelden van de manier waarop normen en waarden invloed kunnen hebben op een loopbaankeuze	V	5
5.2.3 Herken kansen die zich door middel van cultuur voor kunnen doen	C	6
5.2.4 In staat zijn om te gaan met stereotypering en normen voor het kunnen behalen van eigen doelstellingen	C	6

*KSC= K (kennis), S (vaardigheden), C (competentie)

*AC fase= Active Citizenship fase

IO2: IO2: Context specifiek kwalificatieschema voor de competentie Cultureel Bewustzijn en Expressie, gekoppeld aan de "Active Citizenship" ladder

Partners

<http://www.folkuniversitete.t.se/>

<http://www.editc.eu/>

<http://www.dimitra.gr/>

REVALENTO

<https://www.revalento.nl/>

RINOVA

innovate, create & regenerate

<http://www.rinova.co.uk/>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. The EMKIT2 project reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.